

POATE FI CONFISCAT MIJLOCUL DE TRANSPORT FOLOSIT PENTRU TRECEREA ILEGALĂ A MĂRFURILOR PESTE FRONTIERA VAMALĂ?

(Partea II. Începutul vezi în nr. 4 din 2018)

Gheorghe RENIȚĂ,
lector universitar (USM)

SUMAR

Confiscarea mijlocului de transport care a servit la trecerea ilegală a mărfurilor obiectelor și altor valori peste frontiera vamală urmărește scopul combaterii eficiente a ilicitelor ce atentează la economia națională și, în particular, la securitatea vamală. În consecință, ingerința urmărește un scop legitim. Cu privire la proporționalitatea măsurii de confiscare a mijlocului de transport, s-a analizat dacă există un echilibru corect între „privairea” de dreptul de proprietate și imperativul combaterii faptelor ce atentează la securitatea vamală. În acest sens, trebuie de cântărit importanța socială a garantării dreptului fundamental cu importanța socială a atingerii scopului legitim, în condițiile concrete ale cazului. De regulă, imperativul combaterii faptelor ce atentează la securitatea vamală trebuie să primeze în fața dreptului de proprietate. Din acest motiv, confiscarea mijlocului de transport care a servit la trecerea ilegală a mărfurilor obiectelor și altor valori peste frontiera vamală este justificată. Cu titlu de excepție, doar în unele cauze particulare confiscarea ar putea deranja echilibrul corect și, prin urmare, ar putea aduce atingere de o manieră disproporționată dreptului de proprietate. Dacă există o disproporție vădită între valoarea mijlocului de transport și natura sau gravitatea faptei săvârșite, instanța va dispune doar confiscare în parte, prin echivalent bănesc, utilizându-se drept criterii de apreciere urmare produsă sau care s-ar fi putut produce prin fapta respectivă, contribuția bunului la aceasta, însemnătatea lui pentru persoana și starea materială a acesteia. Astfel, soluția depinde de o examinare detaliată a faptelor, nu de o aplicare mecanică a silogismului.

Cuvinte-cheie: confiscare, securitate vamală, mijloc de transport, mărfuri, proporționalitate, drept de proprietate.

CAN THE MEANS OF TRANSPORT USED FOR THE ILLEGAL TRANSPORTATION OF GOODS ACROSS THE CUSTOMS BORDER BE CONFISCATED?

Part II

SUMMARY

The confiscation of the means of transport that has been used to illegally transport the goods and other objects across the customs border is aimed at effectively combating illicit trafficking in the national economy and, in particular, in customs security. Consequently, the interference pursues a legitimate aim. With regard to the proportionality of the measure of confiscation of the means of transport, it was examined whether there is a fair balance between the „deprivation” of the right to property and the imperative of combating the acts that jeopardize the customs security. In this respect, it is necessary to weigh the social importance of guaranteeing the fundamental right and the social importance of achieving the legitimate purpose in the concrete conditions of the case. Usually, the imperative of combating the acts that attempt customs security must prevail over the right of property. For this reason, confiscation of the means of transport which have served to illegally transport goods, objects and other values across the customs border is justified. As an exception, only in some particular cases the confiscation could disturb the fair balance and could therefore disproportionately affect the right to property. If there is a clear disproportion between the value of the means of transport and the nature or severity of the committed act, the court shall only order confiscation in part by means of money equivalents, while using as criteria of appreciation the result produced or which could have resulted from that act, the contribution of the good to it, its significance for the person and the material state of it. Thus, the solution depends on a detailed examination of the facts, not on a mechanical application of syllogism.

Key-words: confiscation, customs security, means of transport, goods, proportionality, property right.

b) Dacă ingerința urmărește un scop legitim

Cu privire la legitimitatea scopului urmărit, din art. 439⁴ din Codul contravențional rezultă că luarea măsurii de siguranță sub forma confiscării speciale are menirea de a înlătura consecințele faptei prejudiciabile, a unui pericol ori pentru prevenirea săvârșirii faptelor prevăzute de legea contravențională.

De asemenea, din alin. (1) art. 98 din Codul penal reiese că măsura în discuție are drept scop înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală.

Totodată, în decizia *Lordăchescu v. România*, din 23 mai 2017, CtEDO a stabilit că măsura confiscării speciale apare ca fiind necesară în contextul luptei împotriva infracțiunilor, pentru că urmărește un scop legitim, de interes social general, cel al prevenirii săvârșirii de infracțiuni [30, §§ 46-48].

Așadar, cauza care determină luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale o reprezintă starea de pericol ce decurge din deținerea unor bunuri ce au legătură cu săvârșirea faptei prevăzută de legea penală ori care ar putea fi folosită la săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală în viitor [20, p. 272]. Această afirmație este valabilă și pe terenul dreptului contravențional.

Confiscarea mijlocului de transport care a servit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional (sau a infracțiunilor specificate la art. 248 din Codul penal) urmărește prevenirea săvârșirii unor fapte care ar aduce atingere relațiilor sociale privind securitatea vamală a Republicii Moldova.

În acest sens, amintim că „țara noastră și-a asumat obligația de a asigura drepturile și libertățile tuturor persoanelor, indiferent de cetățenie sau naționalitate, aflate pe teritoriul său vamal, inclusiv de a elimina riscul vreunui prejudiciu cauzat prin săvârșirea faptelor de contrabandă” [2, p. 281; 23, p. 124; 24, p. 428; 25, p. 526]. În particular, la lit. b) alin. (1) art. 16 al Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, se stabilește, printre altele, că părțile vor coopera la prevenirea și combaterea contrabandei cu mărfuri, inclusiv cu arme de calibru mic și cu droguri ilegale [1].

Neaplicarea măsurii de confiscare a mijlocului de transport care a servit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional ar putea fi interpretată ca un imbold, o încurajare la comiterea în viitor a unor fapte similare și, prin urmare, ar compromite aspirațiile Republicii Moldova privind combaterea eficientă a ilicitelor ce atentează la securitatea vamală. Mai mult, făptuitorii ar putea avea o așteptare rezonabilă că instanțele vor anula decizia agentului constatatator privind confiscarea mijlocului de transport, care a fost utilizat la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din

Codul contravențional (în egală măsură, și a infracțiunilor prevăzute la art. 248 din Codul penal). Acest aspect a fost conștientizat de unele instanțe. Astfel, într-o cauză judecată în ordine de recurs de către Colegiul penal al Curții de Apel Bălți se subliniază că: *prin aplicarea sancțiunii de confiscare a mijlocului de transport se urmărește nu doar scopul de sancționare a contravenientului, dar și de [...] asigurare a legalității în zona de control vamal, în vederea preîntâmpinării contravenientului de a nu comite contravenții de acest gen* (se are în vedere contravenția prevăzută la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional – n.a.) și corectării și reeducării acestuia. Colegiul penal constată că D.D. nu este la prima abatere și anterior a mai comis o contravenție similară. Astfel, la 27 octombrie 2016, cu același mijloc de transport, a comis o contravenție analogică, unde în timpul traversării frontierei vamale prin postul vamal Lipcani, prin tănuire în loc special, adaptat în acest scop, în spațiul liber dintre căptușeala și tavanul salonului mijlocului de transport, și prin nedeclarare organului vamal, a avut intenția de a transporta 92 de pachete de țigări. Pe cazul dat, a fost întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție nr. 149/16 din 23 noiembrie 2016 și aplicată sancțiunea contravențională în conformitate cu prevederile alin. (10) art. 287 din Codul contravențional [5]. *Această circumstanță nu a fost luată în considerare la examinarea cauzei. Colegiul penal constată că în precedenta cauză contravențională mijlocul de transport, la fel, nu a fost confiscat. Prin urmare, D.D., folosindu-se și contând pe faptul că instanțele de judecată anulează punctul din decizia agentului constatatator de confiscare a mijlocului de transport sau a contravalorii lui, a comis din nou o contravenție similară* (sublinierea ne aparține – n.a.), cu același mijloc de transport (de data aceasta, nu a declarat organului vamal 62 de pachete de țigări – n.a.). *Mijlocul de transport a fost reutilizat cu loc special pentru a fi posibil de a tănui marfa în vederea eludării controlului vamal, circumstanțe care conduc la concluzia că automobilul contravenientului este predestinat pentru o astfel de activitate. Deci, prima instanță urma să țină cont de comportamentul și atitudinea contravenientului D.D. față de fapta comisă, de faptul că ultimul nu este la prima abatere de acest gen, și astfel să verifice posibilitatea confiscării mijlocului de transport de model „Opel Astra Station Vagon”* [6].

Pe această cale, s-a transmis instanței ierarhic inferioare un mesaj cât se poate de clar și răspicat: să respingă contestația lui D.D. împotriva deciziei agentului constatatator de confiscare a mijlocului de transport, ceea ce instanța de fond a și făcut [7] (hotărârea instanței de fond a fost menținută și de către instanța de recurs [10]).

Așadar, confiscarea mijlocului de transport care a servit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional urmărește scopul combaterii eficiente a ilicitelor ce atentează la econo-

mia națională și, în particular, la securitatea vamală a țării noastre. Aceste scopuri speciale pot fi subsumate următoarelor scopuri legitime generale prevăzute de alin. (2) art. 54 din Constituție: asigurarea bunăstării economice a țării și prevenirea comiterii infracțiunilor. În consecință, ingerința urmărește un scop legitim. Rămâne de văzut dacă ingerința este proporțională cu scopul urmărit.

c) Dacă ingerința este proporțională cu scopul urmărit

Principiul proporționalității, inclusiv cu referire la sistemul CEDO, poate fi definit ca o normă obligatorie aplicată pentru a găsi un echilibru just, rezonabil și adecvat între diferite interese concurente implicate [21, p. 79].

Conform testului de proporționalitate, măsura luată trebuie să fie *adecvată* – să poată în mod obiectiv să ducă la îndeplinirea scopului, *necesară* – indispensabilă pentru îndeplinirea scopului, și *proporțională* – să asigure justul echilibru între interesele concrete pentru a fi corespunzătoare scopului urmărit [15, § 76].

Nu există niciun dubiu că dispunerea confiscării mijlocului de transport care a servit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional este o măsură susceptibilă în mod obiectiv să ducă la îndeplinirea scopului urmărit (combaterea faptelor ce atentează la securitatea vamală). Astfel, urmează să stabilim dacă există un just echilibru între „privarea” de dreptul de proprietate și imperativul combaterii faptelor ce atentează la securitatea vamală. În acest sens, trebuie să fie comparate (1) importanța socială a evitării lezării dreptului persoanei și (2) importanța socială a beneficiului câștigat prin îndeplinirea scopului legitim [32, p. 350] urmărit de către stat.

Pentru a ajunge la concluzia că confiscarea mijlocului de transport folosit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional ar fi o măsură disproporționată, mai multe instanțe [4; 9] au făcut referire la cauza *Ismayilov v. Rusia* [33, § 38], altele [3] s-au bazat pe speța *Gabrić v. Croația* [34, § 39].

În primul caz, reclamantul (*Ismayilov*) a declarat organului vamal că are asupra sa doar 48 de dolari SUA. La verificarea care a urmat, în bagajele sale s-au găsit încă 21300 de dolari SUA. Reclamantul a fost condamnat pentru contrabandă la pedeapsa sub formă de închisoare de 6 luni cu suspendare condiționată pe o perioadă de 6 luni. Instanțele ruse au mai dispus confiscarea întregii sume de bani (21348 dolari SUA), care, de altfel, reprezenta prețul de vânzare al unei case situate în or. Baku (Azerbaidjan), pe care reclamantul o moștenise de la mama sa [33, § 6-7].

În cel de-al doilea caz, reclamantul (*Gabrić*) a fost depistat la vama croată, având ascunse în automobilul său 61 de cartușe de țigări și 9,5 kilograme de cafea. În urma controlului corporal, asupra sa a fost găsită și suma de 30.500 mărci germane, banii fiind destinați

pentru procurarea unui apartament în Germania. Reclamantul a fost condamnat (de către instanțele din Croația) pentru contrabandă (cu țigări) la pedeapsa închisorii de 6 luni, cu suspendare condiționată pe un termen de 2 ani. De asemenea, au fost confiscate țigările. Ulterior, pentru faptul nedeclarării sumei de bani menționate mai sus, reclamantul a fost sancționat contravențional cu amendă în mărime de 6.000 kune croate. Adicional, s-a dispus și confiscarea a 20000 de mărci germane [34, § 6-10].

CtEDO a subliniat că, pentru a fi considerată proporțională, ingerința în dreptul de proprietate ar trebui să corespundă mai degrabă gravității încălcării constatate, și anume: neîndeplinirea obligației de declarare (a sumei de bani), decât gravității unei eventuale încălcări neconstatate încă, precum o infracțiune de spălare de bani sau o evaziune fiscală. Confiscarea, a adăugat CtEDO, nu servea drept despăgubire pentru un prejudiciu financiar suportat de stat, deoarece acesta din urmă nu suferise nicio pierdere rezultată din neîndeplinirea de către reclamant a obligației de a declara suma în cauză, ci avea scopul de a descuraja și de a pedepsi [33, § 38; 34, § 39].

Distinct de cauza *Gabrić v. Croația*, în cauza *Ismayilov v. Rusia*, CtEDO a mai opinat că, indubitabil, suma de bani confiscată a fost substanțială pentru reclamant, deoarece a reprezentat întregul venit obținut din vânzarea casei mamei sale [33, § 38]. Oricum, în ambele cazuri CtEDO a accentuat că nu a fost demonstrat într-o manieră convingătoare și nici măcar nu a fost invocat de guvernul rus și, respectiv, de cel croat faptul că doar pedeapsa închisorii (în primul caz) și, corespunzător, cea a amenzii (în cel de-al doilea caz) de una singură nu era suficientă pentru a atinge scopul disuasiv și punitiv urmărit, precum și pentru a preveni neîndeplinirea obligației de declarare a banilor. Astfel, aplicarea măsurii de confiscare ca sancțiune suplimentară era disproporționată, pentru că impunea reclamantilor o „sarcină individuală excesivă”. În consecință, CtEDO a conchis că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr.1 la CEDO¹ [33, § 38; 34, § 39].

Ideea centrală care trebuie desprinsă din cele reliefate *supra* este că măsura confiscării speciale trebuie analizată prin raportare la fapta comisă de către persoană. Totuși, instanțele nu ar trebui să aplice „orbește” constatarea CtEDO din aceste două cauze privind încălcarea dreptului de proprietate, plecând însă de la premise de fapt diferite.

Nu este clar de ce instanțele nu iau în considerare și acele cauze judecate de CtEDO, în care nu s-a constatat încălcarea dreptului de proprietate prin confiscarea chiar a mijlocului de transport. Spre exemplu, în cazul *Yildirim v. Italia*, reclamantul a fost proprietar al unui autobuz pe care l-a închiriat unei societăți. Con-

¹ În mod similar, a se vedea cauza *Griffhorst v. France* [28], precum și speța *Moon v. France* [29].

tractul de locațiune prevedea că vehiculul să fie utilizat pentru efectuarea de transporturi de persoane în țările europene și asiatice. Întrucât s-au realizat mai multe transporturi ilegale, autobuzul a fost confiscat, odată cu condamnarea șoferului. Reclamantul a cerut în instanță anularea confiscării, invocând buna sa credință, însă instanțele i-au respins cererea pe motiv că nu a reușit să facă proba bunei credințe, plecând de la faptul că reclamantul știa că se află într-o zonă cu o puternică imigrație clandestină. Într-un final, vehiculul a fost distrus. CtEDO a constatat că, confiscarea a vizat un bun utilizat în scopuri ilicite și a avut ca scop împiedicarea utilizării sale din nou în scopuri ilicite, fiind o măsură relativă la folosința lucrurilor. Prevăzută de lege, confiscarea viza un scop legitim, și anume prevenirea imigrației ilicite. CtEDO a amintit faptul că utilizarea unor prezumții de fapt este permisă de către CEDO, cu condiția ca acestea să fie rezonabile. S-a constatat că reclamantul a putut să conteste legalitatea confiscării, în cadrul unei proceduri contradictorii, astfel că pierderea suferită nu poate fi considerată arbitrară [27].

De asemenea, în cauza *S.C. Service Benz Com S.R.L. v. România*, s-a stabilit, în fapt, că două camioane-cisterne care îi aparțineau societății reclamante au fost confiscate în cadrul unei proceduri contravenționale derulate împotriva unuia dintre clienții ei (care a declarat greșit natura mărfii, pentru a evita plata accizelor la combustibil). Ignoranța susținută de către reclamantă a fost considerată inoperantă; s-a mai reținut că, în calitate de transportator, aceasta avea o obligație de diligență. În analiza sa, CtEDO a subliniat că în cazul unei măsuri definitive fără posibilitatea restituirii, confiscarea camioanelor-cisterne ale reclamantei a echivalat cu o lipsire de proprietate. Însă, ingerința era prevăzută de lege și urmărea un obiectiv de interes general (combaterea evaziunii fiscale). Cu privire la proporționalitatea ingerinței, CtEDO a menționat că, având în vedere substanța contravenției (transportarea unor produse nedeclarate, supuse accizării), obiectul confiscării (camioanele-cisterne) nu a părut lipsit de legătură cu obiectivul combaterii evaziunii fiscale urmărit de prevederile în discuție. Confiscarea mijloacelor de transport utilizate era obligatorie. Într-adevăr, instanța de recurs din România a considerat că nu era nevoie să se distingă dacă mijloacele de transport îi aparțineau contravenientului sau unui terț; nici, în cel de-al doilea caz, să aibă în vedere atitudinea personală a terțului sau natura legăturii sale cu contravenientul. Prin urmare, s-a verificat dacă reclamantul a avut la dispoziție un remediu care să-i permită să-și valorifice în mod efectiv teza bunei sale credințe. S-a constatat că exista un remediu pe care îl putea folosi proprietarul unui mijloc de transport confiscat împotriva contravenientului, în baza regulilor generale ale răspunderii civile contractuale. Reclamanta nu a invocat nicio circumstanță specială de această natură și nu a existat

niciun motiv de îndoială în privința efectivității remedului judiciar de care dispunea, în vederea reparării prejudiciului suferit. Așadar, s-a concis că a fost asigurat echilibrul corect între respectarea drepturilor sale și interesul general [31, § 30-43].

Raționamentul din această din urmă speță a fost confirmat și în cauza *S.C. I.F.N. Comautosport Leasing S.A. v. România* [36, § 14-16].

Astfel, soluția depinde de o examinare detaliată a faptelor, nu de o aplicare mecanică a silogismului, în dependență de primul pasaj citit din jurisprudența CtEDO. Jurisprudența CtEDO trebuie aplicată în mod obligatoriu, *mutatis mutandis*, în măsura în care faptele sunt similare cu cauzele judecate de către instanțele naționale.

După această notă de claritate, reținem că în doctrina juridică s-a opinat: „Dacă există o disproporție vădită între valoarea acestor bunuri (se are în vedere bunurile care nu au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii faptei prejudiciabile – *n.a.*) și natura sau gravitatea faptei săvârșite, instanța va dispune doar confiscare în parte, prin echivalent bănesc, utilizându-se drept criterii de apreciere urmare produsă sau care s-ar fi putut produce prin fapta respectivă, precum și contribuția bunului la aceasta” [26, p. 209].

Din această perspectivă, observăm că în unele cauze din practica judiciară exemplificate în *prima parte a acestui articol*, mijlocul de transport nu fusese adoptat cu locuri speciale de tănuire a mărfurilor pentru a eluda controlul vamal. Însă, această împrejurare, *eo ipso*, nu poate să conducă la concluzia că mijlocul de transport nu trebuie confiscat. S-ar putea întâmpla următoarele: deși mijlocul de transport să nu fie utilat cu locuri speciale de tănuire a mărfurilor pentru a eluda controlul vamal, el însă să fie încărcat în totalitate cu mărfuri declarate incorect (în mod intenționat) pentru a evita, spre exemplu, plata accizelor (în loc de țigări, ar declara alte bunuri etc.). Într-o asemenea situație, măsura confiscării speciale a mijlocului de transport ar putea fi justificată. În afară de aceasta, în cazurile analizate, de cele mai dese ori, mijlocul de transport a fost determinant pentru comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional. Fără mijlocul respectiv de transport nu s-ar fi putut comite contravenția. Din acest motiv, se impunea confiscarea acestuia sau, cel puțin, a unei părți din contravaloarea sa. Constatăm că în niciunul din cazurile din practica judiciară ilustrate în *prima parte a acestui articol* nu s-a analizat contribuția (rolul) mijlocului de transport la trecerea ilegală peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, a obiectelor sau a altor valori, eludând controlul vamal, ceea ce este regretabil. De asemenea, împrejurarea dacă persoana a mai comis o faptă similară poate constitui un factor relevant la aprecierea necesității confiscării mijlocului de transport, așa cum s-a procedat în unele cauze. Nu în ultimul rând, în contextul cercetării dacă persoanei i se

impune sau nu o „sarcină individuală excesivă” trebuie de estimat însemnătatea aceluși bun pentru făptuitor și de comparat starea materială a persoanei cu valoarea bunului confiscat.

În contrast, „în cazul în care bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, nejustificată, ele se vor confisca în întregime, chiar dacă ar exista o disproporție vădită între valoarea bunurilor și natura sau gravitatea faptei săvârșite” [26, p. 209]. Afirmatia poate fi extrapolată și în contextul faptelor prevăzute de legea contravențională. Astfel, producerea, modificarea ori adaptarea unui bun în scopul săvârșirii faptelor prevăzute de Codul contravențional sau de Codul penal dă în vileag existența unei stări obiective de pericol. În particular, dacă făptuitorului i s-ar lăsa acel mijloc de transport modificat sau adaptat în scopul săvârșirii faptelor prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional sau a faptelor specificate la art. 248 din Codul penal, el poate persevera în comiterea ilicitelor de aceeași natură. În consecință, ar deveni iluzoriu imperativul de ocrotire efectivă a securității vamale a Republicii Moldova.

În acest context, reiterăm că trebuie de cântărit importanța socială a garantării dreptului fundamental cu importanța socială a atingerii scopului legitim, în condițiile concrete ale cazului. Însă, din motive inexplicabile, unele instanțe de judecată omit să facă acest lucru. În general, trecerea ilegală a unor mărfuri, obiecte sau valori peste frontiera Republicii Moldova presupune, în sine, un risc foarte ridicat ca acestea să fie în final integrate în circuitul economic. O astfel de conduită ilegală poate fi atât în detrimentul potențialilor consumatori, cât și în detrimentul statului de a controla activitatea de import/export și de a percepe taxele și impozitele aferente, compromițând astfel activitatea economică a țării.

Așadar, punând în balanță, pe de o parte, dreptul de proprietate, iar, pe de altă parte, imperativul combaterii faptelor ce atentează la securitatea vamală, credem că, de regulă, primul trebuie să cedeze în fața celui din urmă. Din acest motiv, confiscarea mijlocului de transport care a servit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional este justificată. Cu titlu de excepție, doar în unele cauze particulare confiscarea ar putea deranja echilibrul corect și, prin urmare, ar putea aduce atingere de o manieră disproporționată dreptului de proprietate. Spre exemplu, ar fi disproporționată confiscarea unui camion dacă șoferul acestuia ar declara organului vamal, pe lângă marfa destinată unei întreprinderi, 2 litri de vin natural din struguri pentru el și familia sa (adică atât cât se permite la trecerea peste frontieră fără achitarea dreptului de import [18]), însă, în realitate, ar fi avut 4 litri de vin, fapt constatat în urma controlului vamal. Aici, în genere, ar putea opera lit. b) art. 26 din Codul contravențional, conform căreia înlăturarea răspunderii contravenționale pentru fapta ce conține elementele constitutive

ale contravenției are loc în cazul contravenției neînsemnate sau al tentativei de contravenție neînsemnată. În acest caz, chiar dacă am admite că valoarea bunurilor menționate s-ar cifra la proporții mici și, deci, s-ar întocmi un proces-verbal cu privire la contravenție în baza alin. (10) art. 287 din Codul contravențional, aplicarea măsurii speciale de confiscare a mijlocului de transport ar echivala cu o încălcare a art. 46 din Constituție și, implicit, a art. 1 din Protocolul nr.1 la CEDO.

O eventuală soluție

În *globo*, analiza practicii judiciare denotă că problema de drept pusă în discuție a fost soluționată diferit. În timp ce Curtea de Apel Chișinău și Curtea de Apel Cahul (în calitate de instanțe de recurs în cauze contravenționale) au decis că trebuie confiscat mijlocul de transport folosit la comiterea contravenției prevăzute la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional, Curtea de Apel Bălți, dimpotrivă, în majoritatea cazurilor, a stabilit că o astfel de măsură contravine principiului proporționalității și, prin urmare, ar încălca dreptul de proprietate. Uneori, chiar același complet din cadrul Curții de Apel Bălți, la intervale de timp relativ scurte, a pronunțat verdicte contradictorii². Este axiomatic faptul că legea trebuie să aibă același înțeles și să producă aceleași consecințe, indiferent de instanța care o aplică.

Prezența unei jurisprudențe neomogene sau haotice constituie un factor de destabilizare a securității juridice și de decredibilizare a justiției, contrar garanțiilor instituite de dreptul la un proces echitabil. Din acest motiv, este ineluctabilă unificarea practicii judiciare.

În conformitate cu alin. (2) art. 1 din Legea nr. 789 din 26 martie 1996, Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă, care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești. De altfel, și CtEDO nu ezită să afirme că rolul instanțelor supreme este să remedieze contradicțiile dintre soluțiile judiciare în cauze similare, pentru aplicarea efectivă a principiului certitudinii juridice [35, § 123].

În acest sens, nu pledăm pentru adoptarea unei recomandări de către Curtea Supremă de Justiție, deoarece așa cum s-a observat, cu drept cuvânt, „nici Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nici Codul de procedură penală, nici un alt act legislativ nu stabilește posibilitatea adoptării de recomandări de către Curtea Supremă de Justiție. Din această perspectivă, nu este clar nici statutul, nici forța juridică a unor asemenea acte” [22, p. 5].

De asemenea, nu optăm nici pentru suplinirea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Privind practica judiciară în cauzele referi-

² Spre exemplu, a se compara Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 noiembrie 2017, dosarul nr. 4r-701/17 [7] cu Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 6 decembrie 2017, dosarul nr. 4r-636/17 [8].

toare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”, nr. 5 din 24 decembrie 2010 [16], pentru că astfel de acte au caracter de recomandare³ și nu va rezolva problema abordată. Mai mult, adesea, nici chiar instanța supremă nu ține cont de recomandările din hotărârile sale explicative⁴.

Astfel, unicul remediu adecvat pentru unificarea practicii judiciare este recursul în interesul legii⁵. În context, s-a arătat că, în realitate, el (se are în vedere recursul în interesul legii – *n.a.*) reprezintă „ultima soluție”, prin care se pune stavilă perpetuării „răului produs” [19, p. 99]. Numai că art. 465¹-465⁴ din Codul de procedură penală (prevederi care reglementează recursul în interesul legii) nu sunt aplicabile în materie contravențională; or, *de lege lata*, Curtea Supremă de Justiție nu judecă cauze contravenționale [11].

Totuși, nu putem să nu remarcăm că problema de drept pusă sub lupa analizei persistă și în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 248 din Codul penal. La concret, prin sentința Judecătorei Hâncești, din 28 iulie 2016 (cauza fiind judecată conform art. 364¹ din Codul de procedură penală), M.I. a fost condamnat în baza art. 27, alin. (1) art. 248 din Codul penal la amendă în mărime de 150 de unități convenționale, echivalentul a 3000 de lei. Totodată, s-a dispus confiscarea și transmiterea cu titlu gratuit în folosul statului a microbuzului de model „Mercedes”.

Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat, în fapt, că, la 13-14 decembrie 2015, M.I., având intenția obținerii unui profit prin trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin contrabandă prin nedeclarare, a încercat să introducă pe teritoriul Republicii Moldova mărfuri în sortiment de marca „COS” în proporții mari, valoarea în vamă a cărora constituie

suma de 86 910 lei. Ulterior, la 16 decembrie 2015, aproximativ la 11:50, urmărind scopul înlăturării depline a intențiilor sale criminale, prin postul vamal Leușeni – Albița (auto), intenționat nu a indicat în declarația vamală și nu a prezentat controlului vamal mărfurile menționate, tăinuindu-le printre coletele neînsoțite din interiorul microbuzului, încercând trecerea lor frauduloasă peste frontiera vamală, însă nu și-a realizat intenția până la sfârșit din motivul că a fost depistat și reținut de colaboratorii biroului vamal Leușeni în momentul efectuării controlului fizic al microbuzului „Mercedes”.

La aceeași concluzie a subscris atât instanța de apel cât și cea de recurs [12]. Cu toate că s-a invocat că prin confiscarea automobilului, valoarea căruia depășește de zeci de ori valoarea obiectului material al infracțiunii de contrabandă, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a subliniat că: „materialele cauzei nu conțin documente ce ar confirma valoarea mijlocului de transport „Mercedes”, care a fost utilizat la săvârșirea infracțiunii, pentru a oferi instanțelor posibilitatea de a verifica și a aprecia dacă în speță a fost respectat principiul proporționalității. Mai mult, ținând cont de practica judiciară și de prevederile alin. (2) art. 106 din Codul penal, Colegiul penal consideră eronată opinia recurentului referitor la faptul că bunul care a fost utilizat la săvârșirea infracțiunii urmează a fi confiscat, dacă valoarea acestuia este proporțională cu valoarea bunurilor transportate prin contrabandă; or, doar instanța de judecată este competentă să aprecieze dacă în cazul săvârșirii unei infracțiuni de contrabandă se impune o asemenea măsură de siguranță sau nu. Astfel, pentru a aplica confiscarea specială, este necesar a constata că: a) făptuitorul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, indiferent dacă el a fost pedepsit penal sau absolvit de răspunderea penală în condițiile legii; b) făptuitorul a utilizat obiecte, lucruri pentru săvârșirea infracțiunii (unelte, mecanisme, mașini, etc.) care aparțin lui sau complicilor la infracțiune. Acestea fiind menționate, Colegiul atestă că în speță s-a constatat că M.I. a săvârșit infracțiunea incriminată, iar la comiterea acesteia ca mijloc indispensabil de realizare a actului de conduită incriminat a utilizat automobilul de model „Mercedes”. În consecință, [...] nu s-a stabilit că prin aplicarea măsurii de siguranță confiscarea specială condamnatului i-a fost încălcat dreptul la proprietate” [12].

Mai târziu, într-un alt caz, prin sentința Judecătorei Ungheni (sediul central) din 27 iunie 2017 (cauza fiind judecată conform art. 364¹ din Codul de procedură penală), V.J. a fost recunoscut vinovat și condamnat, în baza art. 27, alin. (1) art. 248 din Codul penal, la pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 150 de unități convenționale, echivalentul a 3000 de lei. A fost dispusă confiscarea corpurilor delictive – 7248 pachete de țigări. De asemenea, a fost dispusă restituirea către proprietar a corpurilor delictive – autocamionul de model „Mercedes 1846 LS Actros” și semiremorca de model „Koegel”, fără confiscarea contravalorii acestora.

³ Potrivit alin. (7) art. 7 din Codul de procedură penală, hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare (sublinierea ne aparține – *n.a.*) pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.

⁴ A se compara pct. 20 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Privind practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”, nr. 5 din 24 decembrie 2010 (potrivit căruia mărfurile și obiectele care constituie obiectul contrabandei sau al contravenției vamale, prevăzute în alin. (10) și (12) ale art. 287 din Codul contravențional, precum și mijloacele de transport și alte mijloace destinate, folosite pentru transportarea sau tănuirea acestora și recunoscute drept instrumente ale infracțiunii, fiind corpuri delictive, pot fi confiscate în beneficiul statului, conform alin. (4) art. 46 din Constituție, art. 106 din Codul penal și art. 162 din Codul de procedură penală) și abordarea din Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2018, dosarul nr. 1ra-168/2018 [13] (în care se arată că confiscarea mijlocului de transport nu este proporțională).

⁵ În conformitate cu alin. (2) art. 465⁴ din Codul de procedură penală, decizia pronunțată în interesul legii este obligatorie (sublinierea ne aparține – *n.a.*) din ziua pronunțării și nu are efect asupra cauzelor deja soluționate printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

Pentru a decide astfel, instanța de fond a constatat că V.J., acționând cu intenție directă, urmărind scopul obținerii profitului ilicit prin săvârșirea contrabandei de țigări în proporții mari, prin ascundere în loc special adaptat în acest scop, având în posesie autocamionul de model „Mercedes 1846 LS Actros” și semiremorca de model „Koegel”, la sfârșitul lunii iulie 2016 a camuflat în podeaua dublă, special amenajată pentru transportarea produselor de tutun, a semiremorcii menționate, 7 248 de pachete de țigări cu timbru de acciz al Republicii Moldova, dintre care 3 180 pachete de marca „Hilton Gold”, 1 130 pachete de marca „Ritm Classic”, 2538 pachete de marca „Rothmans”, 400 pachete de marca „Kent”. În continuarea acțiunilor sale infracționale și realizării scopului dorit, la începutul lunii august 2016, inducându-l în eroare pe V.B., fără a-i comunica despre schema infracțională inventată, l-a angajat în calitate de șofer al mijlocului de transport de model „Mercedes LS Actros”, ce tracta semiremorca de model „Koegel” în care deja erau camuflate țigările, în vederea transportării mărfii sub formă de bare și tije din oțeluri nealiat de la ÎM „M.” SA, cu adresa juridică or. Râbnița, la adresa SC „S.” din România. Astfel, V.B., necunoscând despre intențiile lui V.J., la 3 august 2016, în jurul orei 02:00, aflându-se la volanul autocamionului menționat, care transporta conform actelor de însoțire și declarației vamale electronice DVE [...] marfa sub formă de bare și tije din oțeluri nealiat cu greutatea de 21 599 kg, s-a prezentat în zona de control vamal a postului vamal Sculeni (auto), direcția ieșire din Republica Moldova, unde în cadrul controlului vamal efectuat de către inspectorii vamali, în podeaua dublă a semiremorcii, special amenajată pentru transportarea produselor din tutun, au fost depistate și ridicate 7 248 pachete de țigări cu timbru de acciz al Republicii Moldova, dintre care 3180 pachete de marca „Hilton Gold”, 1 130 pachete de marca „Ritm Classic”, 2538 pachete de marca „Rothmans”, 400 pachete de marca „Kent”, care nu au fost declarate organului vamal. Conform raportului nr. 5671/01-4 din 05 august 2016, [...] valoarea pe piață a mărfurilor depistate, tănuite de organul vamal, și anume: 7248 pachete de țigări cu timbru de acciz al Republicii Moldova, constituie în total suma de 117376 lei, ceea ce reprezintă proporții mari.

Sentința primei instanțe a fost menținută de către instanțele ierarhic superioare. De data aceasta, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a reținut că, „într-adevăr, este admisibilă confiscarea contravalorii bunurilor utilizate sau destinate pentru săvârșirea chiar și unei singure infracțiuni, conform art. 106 din Codul penal, însă aplicarea acestor prevederi este prerogativa instanțelor judecătorești și poate fi aplicată, luându-se în calcul un cumul de circumstanțe concrete, nu doar alegații de ordin general” [13]. Totodată, s-a notat că „confiscarea contravalorii autocamionului de model „Mercedes 1846 LS Actros” și a semiremorcii de model „Koegel” nu este proporțională cu gravitatea faptei săvârșite, dat fiind faptul că contravaloarea unității de transport și a semiremorcii a fost estimată la

suma de 360884 de lei, pe când valoarea amenzii stabilite de către prima instanță ca pedeapsă constituie 150 de unități convenționale, ce echivalează cu 3000 de lei, fapt ce încalcă vădit principiul proporționalității între sancțiunea aplicată și gravitatea faptei, adică valoarea bunului confiscat depășește de 120 de ori valoarea amenzii stabilite”⁶.

Prin suprapunere, se atestă o abordare divergentă, care nu face decât să contribuie la sporirea neîncrederii în sistemul judecătoresc. În opinia noastră, instanța de recurs în mod eronat a pus în balanță mărimea amenzii și contravaloarea mijlocului de transport. Oare cum ar fi apreciat instanța de recurs proporționalitatea măsurii dacă instanța de fond ar fi aplicat făptuitorului pedeapsa sub forma închisorii? Ce avea să compare instanța de recurs? Bineînțeles, instanța supremă trebuia să raporteze măsura confiscării la fapta comisă și să țină cont de scopul legitim al măsurii aplicate. De asemenea, trebuia să ia în considerare faptul că mijlocul de transport fusese special adaptat pentru a tănui marfa ca să nu fie depistată în cadrul controlului vamal. În sfârșit, neluarea măsurii de siguranță a confiscării speciale, în acest caz, poate servi ca o incitare a persoanei să comită alte fapte similare, de vreme ce instanțele decid că este neproporțională confiscarea mijlocului de transport sau a contravalorii acestuia.

În asemenea condiții, pentru a scuti practica judiciară de soluții neunitare contraproductive și de o doză sporită de frustrare determinată, în rândul destinatarilor legii, față de sistemul de justiție, ca urmare a pronunțării unor soluții diferite, plecându-se însă de la situații juridice similare, ar fi oportună formularea unei cereri de recurs în interesul legii prin prisma art. 248 din Codul penal. Decizia care se va pronunța pe marginea recursului în interesul legii va fi aplicabilă, *mutatis mutandis*, și în privința ilicitului contravențional complinitor. Or, așa cum am arătat mai sus, linia de demarcare dintre infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 248 din Codul penal și contravenția specificată la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional constă în parametrii cantitativi ai obiectului material/imaterial.

Nutrim speranța că subiecții⁷ înzestrați cu dreptul de a cere Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemei de drept, analizată mai sus, care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești, nu vor rămâne indiferenți și vor lua atitudine (în sensul de a formula o cerere de recurs în interesul legii).

⁶ Pentru o abordare similară, a se vedea: Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 27 martie 2018, dosarul nr. 1ra-477/18 [14].

⁷ Reieșind din alin. (2) art. 465¹ din Codul de procedură penală, subiecții abilitați să înainteze o cerere de recurs în interesul legii sunt: Președintele Curții Supreme de Justiție, Președintele Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, Procurorul General sau Președintele Uniunii Avocaților.

Referințe bibliografice:

1. Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte. Disponibil: <https://goo.gl/LFwRpy> (vizitat 01.08.2018).
2. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
3. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 2 noiembrie 2016. Dosarul nr. 4r-764/16. <https://goo.gl/G9wdNQ> (vizitat 01.08.2018).
4. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 7 iunie 2017. Dosarul nr. 4r-347/2017. <https://goo.gl/fdW2sG> (vizitat 01.08.2018).
5. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 14 iunie 2017. Dosarul nr. 4r-276/2017. <https://goo.gl/2Jh5cU> (vizitat 01.08.2018).
6. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 18 octombrie 2017. Dosarul nr. 4r-620/17. <https://goo.gl/Vv7rm7> (vizitat 01.08.2018).
7. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 noiembrie 2017. Dosarul nr. 4r-701/17. <https://goo.gl/cmNrop> (vizitat 01.08.2018).
8. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 6 decembrie 2017. Dosarul nr. 4r-636/17. <https://goo.gl/ZPCegF> (vizitat 01.08.2018).
9. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 31 ianuarie 2018. Dosarul nr. 4r-818/2017. <https://goo.gl/biHZBA> (vizitat 01.08.2018).
10. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 6 iunie 2018. Dosarul nr. 4r-245/2018. Disponibil: <https://goo.gl/4Mt3k7> (vizitat 01.08.2018).
11. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 22 noiembrie 2017. Dosarul nr. 1re-136/2017. <https://goo.gl/x1bv74> (vizitat 01.08.2018).
12. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 21 decembrie 2017. Dosarul nr. 4-1re-142/17. <https://goo.gl/Hg7aDg> (vizitat 01.08.2018).
13. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2018. Dosarul nr. 1ra-168/2018. <https://goo.gl/xEvQxY> (vizitat 01.08.2018).
14. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 27 martie 2018. Dosarul nr. 1ra-477/18. <https://goo.gl/XzbfmB> (vizitat 01.08.2018).
15. Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 3 martie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 53 lit. c) din Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și articolului 76 lit. g) din Codul muncii (suspendarea raporturilor de serviciu) (sesizarea nr. 50g/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 123-127.
16. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Privind practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”, nr. 5 din 24 decembrie 2010. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova*, 2011, nr. 2-3.
17. Hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 7 februarie 2018. Dosarul nr. 5r-47/17. <https://goo.gl/RvHiwo> (vizitat 01.08.2018).
18. Legea nr. 1569 din 20 decembrie 2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 185-189.
19. Lupașcu D. Recursul în interesul legii în proiectele noilor Coduri de procedură din România. În: *Lex ET Scientia International Journal*, 2009, vol. I, p. 94-109.
20. Mitrahe C., Mitrahe Cr. *Drept penal român. Partea Generală: conform Noului Cod penal.* Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Univers Juridic, 2016. 544 p.
21. Sârcu D., Morărescu A. Definirea principiului proporționalității în lumina jurisprudenței naționale și internaționale. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”*, 2013, nr. 3(63), p. 75-80.
22. Stati V. Poziția privind recomandarea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea semnului calificativ al art. 188 alin.(1) CP – tâlhăria însoțită de violența periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei agresate”, nr.51 din 20.06.2013. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 8, p. 2-9.
23. Stati V. Infrațiuni săvârșite în sfera activității economice externe (art. 248 și 249 CP RM): studiu de drept penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”*, 2014, nr. 8(78), p. 124-141.
24. Stati V. *Infrațiuni economice: Note de curs.* Chișinău: CEP USM, 2014. 530 p.
25. Stati V. *Infrațiuni economice: Note de curs.* Ediția a II-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2016. 622 p.
26. Toader T., Michinici M.-I., Crișu-Ciocintă A. et al. *Noul Cod penal: comentarii pe articole.* București: Hamangiu, 2014. 690 p.
27. *Affaire Yildirim c. Italie*, CEDH, 10 april 2003. <https://goo.gl/o5nKiz> (vizitat 01.08.2018).
28. *Affaire Grifhorst c. France*, CEDH, 26 février 2009. <https://goo.gl/UAnSx8> (vizitat 01.08.2018).
29. *Affaire Moon c. France*, CEDH, 9 juillet 2009. <https://goo.gl/QZpo8T> (vizitat 01.08.2018).
30. *Affaire Iordăchescu c. Roumanie*, CEDH, 23 mai 2017. <https://goo.gl/5ZuAJh> (vizitat 01.08.2018).
31. *Affaire S.C. Service Benz Com S.R.L. c. Roumanie*, CEDH, 4 juillet 2017. <https://goo.gl/hVXtWS> (vizitat 01.08.2018).
32. Barak A. *Proportionality Constitutional Rights and their Limitations.* New York: Cambridge University Press, 2012. 611 p.
33. *Case of Ismayilov v. Russia*, ECHR, 6 November 2008. <https://goo.gl/zHCRgU> (vizitat 01.08.2018).
34. *Case of Gabrić v. Croatia*, ECHR, 5 February 2009. <https://goo.gl/GMmCpb> (vizitat 01.08.2018).
35. *Case of Lupeni Greek Catholic Parish and others v. Romania* [GC], ECHR, 29 November 2016, <https://goo.gl/NqZz2H>
36. *Case of S.C. I.F.N. Comautosport Leasing S.A. v. Romania*, ECHR 17 April 2018. <https://goo.gl/jmNGYr> (vizitat 01.08.2018).